

музично-театральному мистецтві відіграють технічні засоби художнього оформлення, дизайну, комп'ютерних технологій, електронно-звукових засобів музикування або ілюстрації. У цих синтетичних жанрах художньої творчості вчитель музичного мистецтва може виступити в ролі художнього керівника і режисера, музичного виконавця і концертмейстера.

Таким чином, все це стверджує, що концертмейстерські вміння і навички сучасного і майбутнього вчителя музичного мистецтва є однією з найважливіших рис професіоналізму і творчості в процесі виховання школярів, їх художньо-естетичної культури в сучасній школі.

Список використаних джерел:

1. Гольденвейзер О. Советы педагога-пианиста: Москва: Музыка, 1979.
2. Коган Г. Работа пианиста: Москва: Музыка, 1976.
3. Масол Л.М. Вивчення музики 1-4 класи: Харків: Скорпіон, 2003.

.ПСИХОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА ЯК ЧИННИК УСПІШНОГО ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ СТУДЕНТА

Панасюк Т.Ю., концертмейстер

У статті розглядається проблема психологічної взаємодії студента, викладача і концертмейстера в процесі підготовки до виступу і безпосередньо під час сценічного виконання

Ключові слова: концертна діяльність, емоційний стан, психологічна підтримка, індивідуальний підхід

The article deals with the problem of psychological interaction of student, teacher and concertmaster in the process of preparation for performance and directly during the stage performance.

Keywords: concert activity, emotional state, psychological support, individual approach

Відомий концертмейстер, професор Московської консерваторії К. Л. Виноградов вважав, що "немає, мабуть, жодної музичної професії більше всепроникаючої в різні сфери музичного життя, ніж концертмейстер - піаніст". Без концертмейстера неможлива робота жодного музичного закладу. Загальновідомо, що професійні творчі спілки видатних музикантів і піаністів-концертмейстерів існують на принципах рівнозначності виконавської майстерності, досвіду концертної діяльності, ерудиції, культури. Зовсім по-іншому виглядає робота піаніста - концертмейстера зі студентами - солістами. Тут концертмейстер не вибирає собі партнерів; учасники ансамблю - це студенти різних курсів з різним рівнем слухового і виконавського досвіду.

Робота в класі вимагає від концертмейстера високого рівня володіння виконавськими і педагогічними навичками і прийомами, але в сучасних умовах, при усьому цьому, не менш важлива його психологічна компетентність. Робота концертмейстера з солістом - це

величезний трудомісткий процес, головна мета якого - розкриття музично-художнього задуму твору в процесі творчої інтеграції виконавців і виконуваного. Підсумком і кульмінаційним моментом довгої і кропіткої роботи тандему студента, педагога і концертмейстера являється концертний виступ. Це показник прогресу молодого виконавця в технічній майстерності, виразності, артистизмі, розумінні музики, самовираженні. А так само показник професіоналізму його наставників як педагогів і як психологів. Успіх публічного виступу складається з численних, ретельно продуманих і пропрацьованих деталей. Перша деталь - це вибір правильної програми, програми, яка учневі під силу, і яка показує його найкращі індивідуальні особливості.

Далі слідує період роботи з установкою реалізації усіх технічних і художніх завдань. І по мірі наближення самого виступу концертмейстер нерідко відчуває психологічний дискомфорт. Прорахувати цілком дії виконавця-початківця неможливо. Звичайно, концертмейстер, довгий час працюючий в класі, набуває певного досвіду і навичок підказок, коригування темпів, пропусків тексту, але упевненості це не додає. А на невпевненість концертмейстер не має права – адже для студента дуже важливе відчуття "надійного тилу". Досвід показує: чим ближчі і довірливіші стосунки концертмейстера і учня, тим нижче рівень дискомфорту. При цьому для успішного ансамблю не обов'язково мати схожість характерів. Іноді контакт встановлюється швидше, коли риси характеру доповнюють один одного. Для ансамблевої гармонії також не обов'язкові близькі стосунки з учнем, досить шанобливих, але украй важливо, щоб вони симпатизували один одному.

Найдинамічніше розвиваються стосунки концертмейстера і студентів, що займаються активно концертною і конкурсною діяльністю. Часті міжособистісні контакти, загальні інтереси і цілі ведуть до встановлення довірчих, дружніх стосунків, особливо, якщо концертмейстер має добре розвинені емпатійні здібності, тобто здатний до співпереживання, уміє проникнути у внутрішній світ вихованця, відчути його емоційний стан, підтримати, вселити упевненість. Тривала спільна робота дозволяє концертмейстерові близько познайомитися з характером і темпераментом учня, більше дізнатися про нього інформації: коло його інтересів, його звички, проблеми. Маючи якнайповніший "психологічний портрет" студента, стає простіше знайти найбільш ефективні способи взаємодії з ним, пропрацювати уразливі моменти, мінімізувати помилки і невдачі, і навіть "прорахувати" деякі поведінкові реакції. Молоді люди - екстраверти - активні, відкриті, лідери, люблять виступати перед великою аудиторією; вони спокійні і самостійні. Але потрібне терпіння задля того щоб навчити їх думати, аналізувати, керувати емоціями. Інтроверти ж вміють думати, вони розсудливі, спостережливі, спокійні і самостійні. Але для них виступ перед публікою - це важке випробування. Перекопати такого студента в успіху дуже складно, але можливо - адже усі молоді люди, хтось явно і відкрито, хтось в глибині душі, хочуть проявити себе, і потребують позитивної оцінки і схвалення оточення.

Дуже корисно, як учневі так і концертмейстерові, моделювання ситуацій естрадного виступу. Робити це треба якомога частіше і різноманітніше: експериментувати з публікою (батьки, родичі, однокурсники), моделювати усі непередбачені ситуації, можливі промахи і помилки, вчитися швидко і правильно орієнтуватися у разі їх виникнення, визначити загальну тактику поведінки безболісного виходу з них. Чим ретельніше ця робота буде виконана, тим впевненіше і комфортніше почуватимуть себе усі учасники процесу. Ніхто не оспорує провідну роль педагога за фахом в питаннях передконцертної підготовки виконавця. Але в умовах конкурсного виступу педагог завжди знаходиться в концертному залі, він слухач.

Концертмейстер же, виступаючи партнером в ансамблі, не лише співпереживає, але і реальними діями надає допомогу і підтримку молодому музикантові. Як відомо, вихід виконавця на сцену припускає переміщення в особливий стан. Піаніст-концертмейстер завжди знаходиться в напрузі. По-перше, це обумовлено тим, що фортепіанна партія містить в собі величезний художній зміст і чималі технічні складнощі. По-друге, уся його увага зосереджена на солістові. Ансамблева рівновага, баланс звучання знаходиться під його контролем. Концертмейстер повинен чутливо реагувати на те, що відбувається з солістом : він може забути текст, не вчасно вступити, перескочити через декілька тактів.

Особливу складність в ансамблі представляють учні, у яких страждає ритмічна пульсація або недостатньо розвинена пам'ять на темпи. Іноді ж соліст просто в силу особливого емоційного стану на сцені абсолютно упевнений, що він узяв вірний темп - причому відхилення бувають різні. Студенту може здаватися, що темп нормальний, в той час, коли з боку очевидно, що це мало не гранична швидкість. В цьому випадку концертмейстер має право дуже делікатно, майже непомітно впливати, коригувати на сцені темпові відхилення від задуманого. Важливою психологічною установкою для концертмейстера завжди є, з одного боку, - проявити себе особою, художником, що має яскраву індивідуальність. З іншого боку, - проявити ансамблеву чуйність, підкорятися логіці розвитку партії співака або інструменталіста. Нервова система, психологічний настрій концертмейстера, що грає з учнем-солістом, постійно мають бути спрямовані на партнера. Ну і, нарешті, про самий хвилюючий і відповідальний момент, ті нелегкі хвилини, які концертмейстер і соліст "проживають" разом, один на один, за кулісами, чекаючи свого виходу.

Тут дуже важливо знайти до кожного учня індивідуальний підхід, "свій ключик", використовуючи усі накопичені знання і спостереження. Когось підбадьорити, підтримати творчий настрій, для когось знайти потрібні слова і заспокоїти, з кимось згадати ключові моменти виступу. Бажано обдумати і підготуватися до цього заздалегідь, але бути так само морально готовим по ходу скоректувати тактику поведінки. Не зайвими можуть виявитися деякі фізичні вправи, наприклад, легкі махи руками, - це дозволить зняти внутрішню і м'язову напругу. Корисним буде глибоко і ритмічно подихати разом з учнем, заспокоюючи і вирівнюючи серцебиття, показати йому, що усе почуття відповідальності ви ділите з ним навпіл, і це допоможе йому відчути впевненість, понизити гостроту переживань, зосередитися на виступі.

Таким чином, можна стверджувати, що завдання концертмейстера не зводяться до виконання тільки чисто професійних обов'язків, але практично завжди виходять за їх рамки. У випадку якщо концертмейстер є не лише наставником, але і надійним партнером, помічником, чуйним психологом, добрим другом, можливий їх загальний спільний успіх на публічних виступах.

Список використаних джерел:

1. Ветлугіна Н.О. Музичний розвиток дитини. Ветлугіна. М.: Просвіта, 1968. 73с.
2. Власов В. Методика викладання концертмейстерської підготовки.. Власов . М.:Просвіта, 1988. 106 с.
3. Виготський Л. Психологія мистецтва. Виготський. М.:Мистецтво, 1968. 244с.
4. Коган Г. Робота піаніста Г.Коган. М.: 2004. 387 с.
5. Петрушин В.И. Музична психологія: Навчальний посібник для ВНЗ. - 3-е видання, - Академічний Проект, Гаудеамус, 2009. 218 с.
6. Шендерович Є.М. В концертмейстерському класі. Шендерович. М.:Мистецтво, 1996. 267с.